

MATEMATIKANI QANDAY O'RGATISH BO'YICHA 15 TA STRATEGIYA

Sh. Sulstonov¹, A. Amirov², I. Umarov³

Annotatsiya:

Matematika doimiy mashq qilish va takrorlashni talab qiladigan fandır. Agar bu bajarilmasa, talabalar tushunchalarni unutib qo'yishadi. Ba'zi talabalar buni qiziqarli deb bilishadi, boshqalari esa qiyin. Buning sababi o'qituvchi tomonidan matematikani qanday o'rgatish bo'yicha qo'llaniladigan strategiyalardir. Bu boshqa fan bo'lgani uchun o'qituvchilar matematikani o'rgatishda butunlay boshqa strategiyalarni qo'llashlari kerak. Ushbu maqolada biz matematikani o'qitishning ba'zi yondashuvlari va strategiyalarini sanab o'tamiz. Ushbu matematik o'qitish strategiyalari ularga matematikani o'quvchilarga qanday qilib qiziqarli tarzda o'rgatish kerakligini tushunishga yordam beradi. Shunday qilib, ushbu matematik o'qitish strategiyalarining ba'zilarini keltiramiz.

Kalit so'zlar: Matematika o'qitishda yondashuvlar va strategiyalar, matematika bo'yicha nutq va o'yinlarni rag'batlantirish.

doi: <https://doi.org/10.2024/tfsx3f86>

Matematika o'qitishda yondashuvlar va strategiyalar:

1. Muhokama uchun ochiq bo'lgan samarali muhit yaratish.

O'qituvchilar darsning kun tartibini belgilashdan boshlashlari kerak va har bir talaba savol berishga undashlari kerak bo'lgan ochiq platformani saqlashlari kerak. O'qituvchilar o'quvchilar matematika tushunchalarini tushunish uchun vaqt talab qilishlarini tushunishlari kerak. Shuning uchun ularga tegishli fikr-mulohazalar, amaliy topshiriqlar, shubhalarni bartaraf etish sessiyalari va qayta ko'rib chiqish hujjatlarini taqdim etilishi zarur.

2. Bir nechta misollar yordamida mavzularni kiritish.

Matematika - bu haqiqatda ko'rish va amaliy hayot bilan solishtirish mumkin bo'lgan mavzu. Shu sababli, o'qituvchilar o'quvchilarga matematikani qiziqarli tarzda o'rgatish uchun rasmlar yoki videolar kabi ijodiy usullarni o'ylab topishlari mumkin. Bir nechta misollar bilan mavzuni tanishtirish. Ular muammoda aytilgan narsaning amaliy tomonini bolani tasavvur qilishga yordam berish orqali muammolar to'plamini ko'rsatishi mumkin.

3. Talabalarga turli usullarni ko'rsatish.

Matematikada berilgan masalalar to'plamini bir necha usul bilan yechish mumkin. Shuning uchun o'qituvchi sifatida siz talabalarga muammoni hal qilishning barcha mumkin bo'lgan usullarini o'rgatishingiz kerak. Har bir talaba bir xil yechimga kelish usulini tushuna

---

¹ Sulstonov Sherzod Yusuf o'g'li, Shahrizabz davlat pedagogika instituti, "Matematika va uni o'qitish metodikasi" kafedrasida o'qituvchisi

² Amirov Abdurasul Kamolovich, Shahrizabz davlat pedagogika instituti "Matematika va uni o'qitish metodikasi" kafedrasida o'qituvchisi

³ Umarov Ibrohimxon, Shahrizabz davlat pedagogika instituti "Matematika va uni o'qitish metodikasi" kafedrasida o'qituvchisi

olmaydi. Shuning uchun, bu ochiq platforma bo'lishi kerak, unda talabalarga yechimga kelish uchun eng mos yondashuvni tushunish imkoniyati beradi.

4. Muammolarni hal qilishda o'quvchilarni fikrlashga undash.

Har bir o'quvchi dars maqsadini haqiqatda o'rganganligini aniqlash uchun har bir talaba og'zaki va yozma ravishda to'g'ri sabab bilan mulohaza qilishi kerak. Mulohaza yuritish o'quvchining kontseptsiya haqidagi tushunchasi haqida to'g'ri tasavvur beradi. Bu ularning faolligi va o'rganishiga yordam beradi.

5. Xulosa va uy vazifasini berib darsni yakunlang.

Yuqorida ta'kidlanganidek, matematika doimiy mashg'ulotni talab qiladigan fandır. Shuning uchun, biz har bir o'qituvchini talabalarga o'z uylari uchun ba'zi amaliy topshiriqlarni berishni taklif qilamiz. Bu topshiriqlar unchalik qiyin emasligiga ishonch hosil qiling va talabaga tushunchani yaxshiroq tushunishga yordam bering. Bu topshiriqlar o'quvchilarning ma'naviyatini yuksaltirish va mavzuni tegishli darajada egallashlari uchun berilgan.

6. Asta-sekin qiyinchilik darajasini oshiring.

Matematika bo'yicha biron bir mavzuni o'qitishni boshlashdan oldin, ushbu qiyinchilik darajasiga qarab muammolar to'plamini ajratish juda muhimdir. Bir nechta osonroq muammolardan boshlang. O'qituvchilar asta-sekin va barqaror ravishda barcha talabalar uchun qiyinlik darajasini ko'tarishlari kerak.

7. Ko'pgina talabalar matematikadan qo'rqishadi.

O'qituvchilar sifatida siz g'ayratli va dalda beruvchi bo'lishingiz kerak. Siz o'quvchilarning bunday salbiy munosabatda bo'lishiga yo'l qo'ymaslikka harakat qilishingiz kerak. Qiyinchilikka uchrayotgan talabalarga tasalli berishga harakat qiling. Bu ularning o'ziga bo'lgan ishonchini va muammoni hal qilish qobiliyatini oshirishga yordam beradi.

8. To'g'ri va standartlashtirilgan test yo'lini yarating.

Qo'llanma sifatida bolaning taraqqiyoti haqida bilish juda muhim bo'ladi. Shuning uchun to'g'ri imtihonlarni o'tkazish juda muhimdir. O'qituvchi bolalarga viktorina o'tkazadi. Bu imtihonlar turli shakllarda bo'lishi mumkin, masalan, viktorinalar, sinfda muhokamalar, batafsil topshiriqlar va hokazo. Bu o'qituvchilarga individual talabalar uchun to'g'ri harakatlarni amalga oshirishda yordam beradi.

9. Matematikada bir qancha qiziqarli loyihalar berilishi mumkin.

Ushbu loyiha topshirig'i talabalarga to'g'ri tadqiqot olib borishga va muayyan mavzuni yanada batafsilroq tushunishga yordam beradi. Ularga ma'lum bir loyihani amalga oshirish bo'yicha yo'l-yo'riq bering, ammo tadqiqotni o'zlari bajarishlariga ruxsat bering. Bu ularning ijodkorligini ochib beradi va ulardan eng yaxshisini olib keladi.

10. Kuzatib ko'ring, o'zgartiring va qayta baholang.

Ko'pgina o'qituvchilar ma'lum bir mavzuni bajarish tezligida juda qattiq bo'lishadi. Ular ko'pincha ular tomonidan berilgan uy vazifasini baholashni unutishadi. Xo'sh, biz bu muammo emasligini aytamiz. Ammo o'qituvchi sinfda yurishi va o'quvchilarning dinamikasini kuzatishi kerak. O'qituvchi har bir o'quvchi bilan alohida gaplashib, ularga savol berishi kerak. Bu ularga o'quvchi qanchalik tushunayotgani haqida to'g'ri tasavvur beradi.

11. Matematika bo'yicha nutq va o'yinlarni rag'batlantirish.

Bu o'quvchilarning aqliy qobiliyatlari va ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu, shuningdek, ularga butunlay yangi o'rganish va fikrlash jarayonini beradi. Ular muammoni o'ziga xos tarzda tasvirlash va hal qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bolalar matematika o'yinlarini o'ynashadi. O'yinlar, shuningdek, faol ishtirok etishga undaydi. Telefonlar va kompyuterlarda ko'plab matematik o'yinlar mavjud. Bu ularning strategik matematik fikrlashi, hisoblashning ravonligi va operatsiyalarni tushunishiga yordam beradi.

12. Amaliy o'rganishga e'tibor bering.

Matematikada bir qancha mavhum tushunchalar mavjud. Amaliy o'rganish talabalarga o'z tushunchalarini aniqlashtirishga yordam beradi. Mumkin bo'lgan joyda matematikaning manipulyatsiyalarini o'z ichiga olish haqida o'ylab ko'ring. Masalan, siz turli xil matematik ko'nikmalarni o'rgatish uchun qurilish bloklaridan foydalanishingiz mumkin.

13. Bolaga ma'lum bir tushunchani tushunishga yordam bering.

Har bir bolaning matematikani o'rganishning o'ziga xos usuli bor. Ularni formulalar yoki protseduralarni tushunishlariga va eslab qolishlariga majburlamang. Yodlash tushunishni rivojlantirmaydi. Shuning uchun kuchliroq kontseptual tushunish va aqliy aloqani o'rnating. Bu kuchli poydevor yaratadi.

14. Hayajonni oshiring va bolaning rivojlanishini mukofotlang.

Talabalar orasida to'g'ri o'sish ongini shakllantirish. Bu ularni rag'batlantiradi va kuchaytiradi. Rivojlanayotganda ularga sertifikatlar, stikerlar, nishonlar yoki kuboklar bering. O'qituvchi o'z shogirdini mehnati uchun mukofotlaydi. O'qituvchilar haftaning eng yaxshi talabalari haqida haftalik e'lonlarga ega bo'lishlari mumkin. Bunday e'tirof ularga yaxshi ishni takrorlashga yordam beradi.

15. Nihoyat, sabr qiling.

Biz hammamiz matematika qanchalik qiyin ekanligini bilamiz. Biz hammamiz u yerda bo'lganmiz. Shu sababli, bolaga sabr-toqatli bo'lish va ularni bosqichma-bosqich ketma-ketlikda o'rgatish juda muhimdir. Bu ularning matematikadan qo'rqishining oldini oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

[1]. Jumayev M.E, *Matematika o'qitish metodikasi (KHK uchun) Toshkent. "Ilm Ziyos" 2011 yil.*

[2]. Jumayev M. E. *Bolalarda matematik tushunchalarni rivojlantirish nazariyasi va metodikasi. (KHK uchun) Toshkent. "Ilm Ziyos" 2009 yil.*

[3]. Kaldibekova A.S., Xodjaev B.X. *O'quvchilarning bilish faolligini oshirish yo'llari -T.: TD PU, 2006.*